

Komplexné zhodnotenie efektivity členstva Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách a s ním spojené finančné aspekty (2018 – 2021)

I. Východiská, ciele a metodológia

Materiál „Komplexné zhodnotenie efektivity členstva Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách a s ním spojené finančné aspekty (2018 – 2021)“ predkladá MZVEZ SR v zmysle uznesenia vlády SR č. 253 zo dňa 22. marca 2006 v znení uznesenia vlády SR č. 146 z 11. apríla 2018¹.

Materiál bol vypracovaný v spolupráci s ústrednými orgánmi štátnej správy, ktoré majú v gescii medzinárodné organizácie.²

Materiál hodnotí efektívnosť členstva Slovenskej republiky v medzinárodných medzivládnych organizáciách, špecializovaných agentúrach, programoch, fondoch, entitách a orgánoch (ďalej len „medzinárodná organizácia“), do ktorých Slovenská republika uhrádzala **riadne, dobrovoľné i účelové finančné príspevky v období rokov 2018-2021**. Materiál nehodnotí medzinárodné organizácie, v ktorých je SR zastúpená slovenskými profesijnými, podnikateľskými, alebo záujmovými subjektmi, nehodnotí **členstvo SR v medzinárodných finančných inštitúciách, ani členstvo v Európskej únii** a jej programoch, výboroch a pracovných skupinách.

Čo sa týka **metodiky pri vypracovaní materiálu**, MZVEZ SR zozbieralo požadované informácie od relevantných respondentov **prostredníctvom štruktúrovaného dotazníka**, ktorý obsahoval klastre otázok k nasledovným oblastiam:

- Výšku povinných a dobrovoľných príspevkov v rokoch 2018-2021;
- Relevantnosť a prínos danej organizácie;
- Počet občanov Slovenskej republiky pracujúcich v medzinárodných organizáciách, prípadne aj percentuálny podiel na celkovom počte zamestnancov;
- V ktorých rozhodovacích/expertných orgánoch je Slovenská republika/individuálna/y expertka/expert členkou/členom;
- Priority na nasledujúce obdobie;
- Odporúčania na zlepšenie medzirezortnej koordinácie a spolupráce pokiaľ ide o efektívne využívanie členstva Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách.

¹ Uznesením vlády SR č. 146 z 11. apríla 2018 sa termín povinnosti v bode B.5. uznesenia vlády SR č. 253 z 22. marca 2006 predložiť na rokovanie vlády komplexné zhodnotenie efektivity členstva SR v medzinárodných organizáciách a s ním spojených finančných aspektov zmenil z „každý druhý rok do 31. marca počnúc rokom 2008“ na „každý štvrtý rok do 31. marca počnúc rokom 2018“.

² Vláda SR svojím uznesením č. 253 z 22. marca 2006 rozhodla o decentralizovanom modeli platieb Slovenskej republiky do medzinárodných organizácií od 1. januára 2007. Pri decentralizovanom modeli úhrad členských príspevkov do medzinárodných organizácií je odborná agenda a realizácia platieb v kompetencii príslušného rezortu. Zahranično-politický aspekt a vzťahy SR k medzinárodným organizáciám zostávajú podľa § 14 zákona č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov v pôsobnosti MZVEZ SR.

Odpovede gestorských ústredných orgánov štátnej správy na dotazník sú spracované v prílohe č. 1.

Cieľom materiálu nebolo vytvoriť robustný štatistický prehľad poskytnutých finančných príspevkov ani zhrnutie informácií o zameraní jednotlivých medzinárodných organizácií, ale najmä **vyhodnotiť, s ktorými organizáciami má Slovenská republika záujem o intenzívnejšiu spoluprácu, zadať ambície a ciele Slovenskej republiky vo vybraných prioritných organizáciách z pohľadu našich národných záujmov a nastaviť efektívne nástroje** (politické, finančné, personálne), cez ktoré chceme tieto ambície naplňovať.

II. Finančné aspekty členstva Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách (2018 – 2021)

Slovenská republika je členom viac ako 100 medzinárodných organizácií, do ktorých uhrádza pravidelné povinné členské a dobrovoľné príspevky z verejných zdrojov. Môže ísť tiež o povinné platby, ktoré vychádzajú z uzatvorenej spolupráce, napr. na základe zmluvy, memoranda alebo dohody. Rozhodnutia medzinárodných organizácií o výške rozpočtu a rozdelení nákladov medzi členské štáty patria k rozhodnutiam, ktoré majú záväznú povahu. Úhrada príspevkov Slovenskej republiky je podmienená predchádzajúcim schválením vládou. Povinnosťou Slovenskej republiky je uhrádzať členské príspevky v plnom objeme, bez podmienok a včas. **Slovenská republika patrí v oblasti úhrad členských príspevkov k najdisciplinovanejšiemu štátu.**

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky zaplatilo v sledovanom období (2018-2021) z rozpočtu **povinné platby** do medzinárodných organizácií vo svojej gescii v celkovej výške 93,08 miliónov eur, čo predstavuje ročne približne pätinu rozpočtu ministerstva.

Príspevky na zvyšné organizácie v sledovanom období vo výške 154,62 miliónov eur sú rozdelené medzi **ostatné ministerstvá a ústredné orgány štátnej správy** podľa gestorstva príslušných medzinárodných organizácií. Výška **povinných** členských príspevkov poskytovaných medzinárodným organizáciám predstavovala v sledovanom období spolu 247,49 milióna eur (62,5 miliónov za r. 2018, 58,4 miliónov za r. 2019, 57,3 miliónov za 2020, a 69,5 miliónov za r. 2021). *V prílohe č. 2 je prehľad všetkých medzinárodných organizácií, spolu s vyčíslením príspevkov, ktoré boli do nich zaplatené v sledovanom období v rokoch 2018 - 2021.*

Každoročne tak Slovenská republika vynakladá na presadzovanie našich záujmov, hodnôt a priorít v zahraničí, udržiavanie medzinárodného poriadku a budovanie spravodlivejšieho a bezpečnejšieho sveta, približne 11 eur na obyvateľa.

Slovensko poskytlo medzinárodným organizáciám tiež **dobrovoľné príspevky**, dary a účelové platby vo výške 9,7 milióna eur (3,2 milióna za r. 2018, 1,9 milióna za r. 2019, 3,2 milióna za r. 2020, a 1,4 milióna za r. 2021). To predstavuje **len necelých 5%** z celkového objemu finančných príspevkov do medzinárodných organizácií. **Výška dobrovoľných príspevkov SR** smerujúcich predovšetkým na rozvojové, mierové a humanitárne aktivity nie je dostatočná a **neodráža kapacitné možnosti a postavenie Slovenskej republiky v medzinárodnom spoločenstve ako rozvinutého štátu a člena EÚ a OECD.**

Dobrovoľné príspevky viazané na konkrétne projekty alebo iniciatívy sú efektívnym nástrojom presadzovania štátnych záujmov a hodnôt v celosvetovom meradle. Viacero medzinárodných organizácií s dôležitým poslaním je financovaných z veľkej časti alebo takmer výlučne z dobrovoľných príspevkov vlád, iných medzinárodných organizácií, jednotlivcov, nadácií a korporácií. Dobrovoľné príspevky sú tak dôležitým nástrojom implementácie ambiciózneho globálneho programu a medzinárodne uznaných cieľov, ku ktorým pristúpilo aj Slovensko. **Objem a kontinuita dobrovoľných príspevkov potvrdzujú dlhodobú angažovanosť štátu vo vybranej oblasti medzinárodnej spolupráce a často sú podmienkou úspechu, pokiaľ ide o kandidatury na vedúce pozície a kľúčové voľby v multilaterálnych organizáciách.**

III. Zhodnotenie efektivity členstva Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách (2018-2021)

Zo štruktúrovaných dotazníkov vyplnených ústrednými orgánmi štátnej správy možno vyvodit' nasledovné závery.

Aktívne pôsobenie Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách sa zameriava na presadzovanie zahraničnopolitických záujmov SR s cieľom upevnenia postavenia SR v medzinárodnom spoločenstve. **Súčasný rozsah členstva Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách podľa zhodnotenia gestorov zodpovedá potrebám Slovenskej republiky a vytvára dostatočný priestor pre presadzovanie zahraničnopolitických a obchodno-ekonomických záujmov Slovenskej republiky. Zároveň platí, že rezortní a odborní gestori sa usilujú o efektívne využívanie členstva Slovenskej republiky v týchto organizáciách, predovšetkým po zavedení decentralizovaného modelu financovania v roku 2007.**

Podľa orgánov štátnej správy, ktoré majú v gescii medzinárodné organizácie je členstvo v nich **zväčša zásadného zahranično-politického významu, respektíve prínosné pre Slovenskú republiku.** Gestormi bolo členstvo v 49 organizáciách vyhodnotené ako mimoriadne významné, v zvyšných organizáciách ako prínosné pre Slovenskú republiku a v 2 prípadoch bolo členstvo vyhodnotené ako nerelevantné (*Organizácia pre olivový olej a Spoločenstvo lusofónnych krajín*). **Žiadny rezortný alebo odborný gestor nepodal návrh na zrušenie členstva a vystúpenie z medzinárodnej organizácie.**

Väčšina rezortných a odborných gestorov vidí prínos členstva v príslušných medzinárodných organizáciách **v možnosti presadzovať politické a odborné ciele** a ovplyvňovať vývoj medzinárodnej spolupráce v súlade s cieľmi a prioritami Slovenskej republiky. Využívajú tiež možnosť **ovplyvňovať tvorbu a uplatňovanie medzinárodných noriem** a štandardov v príslušnej oblasti pôsobenia. Veľký význam pripisujú možnosti **získavať expertízu a „know-how“** z medzinárodného prostredia, **čerpať z informačných databáz a vymieňať si skúsenosti**, ktoré následne uplatňujú v štátnej správe pri tvorbe domácich politík a regulačných rámcov. Členstvo v medzinárodných organizáciách so zameraním na vedu a výskum prináša množstvo **príležitostí pre výskumné a priemyselné spoločenstvá** členských štátov, ako napr. **školiace a pracovné stáže** štátnym príslušníkom členských štátov a často ich uprednostňujú pri voľných pracovných miestach. Dodávateľské spoločnosti z členských štátov majú **výhodnejšie postavenie v súťažiach na dodávky technológií a služieb**. V niektorých prípadoch môžu mať tieto výhody aj formu záruky, že časť

členského poplatku sa použije na obstarávanie z tohto členského štátu. Viaceré rezorty ocenili okrem ekonomických a finančných prínosov aj podporu pri **riešení sporov a kríz rôznej povahy**.

Rezortní a odborní gestori celkovo **považujú svoje zastúpenie v riadiacich a expertných orgánoch prislúchajúcich medzinárodných organizácií za skôr dostatočné** vo vzťahu k svojim prioritám, záujmom a cieľom v nich, berúc do úvahy dostupné finančné, administratívne a odborné kapacity. Vo všeobecnosti sú však otvorení preskúmaniu nových spôsobov, ktoré by viedli ku **koordinovanejšiemu a strategickejšiemu prístupu a lepšej výmene informácií pri identifikácii kandidátov** do multilaterálnych organizácií na rôznej úrovni a ich úspešnom presadzovaní v prípadoch ak ich získaniu predchádzajú voľby.

Slovenská republika má zastúpenie v riadiacich, kontrolných a dozorných orgánoch medzinárodných organizácií, a tým aj možnosť dohliadať na **transparentnosť a efektivitu vynakladania finančných prostriedkov, ako aj podporovať modernizáciu a reformy v týchto organizáciách**. Treba však konštatovať, že mnohé medzinárodné organizácie, ustanovené pred mnohými dekadami si vyžadujú zásadné reformné impulzy, ako v oblasti riadenia a transparentnosti, tak aj v manažmente ľudských zdrojov. Tomuto faktoru by sa malo prispôbiť aj vystupovanie Slovenskej republiky na pôde medzinárodných organizácií orientované na zvyšovanie ich efektivity a politickej relevantnosti v rámci vymedzeného mandátu. Vyššiu úroveň predstavuje potom koordinácia postupov a hľadanie synergií medzinárodných organizácií v ohniskách napätia a post-konfliktnej obnovy.

IV. Ciele a priority Slovenskej republiky v multilaterálnych inštitúciách

Rezortní a odborní gestori vyhodnotili za prioritné tie medzinárodné organizácie:

- ktoré sú predmetom zahranično-politického záujmu Slovenskej republiky a politiky EÚ,
- ktoré tematicky pokrývajú najdôležitejšie oblasti obsahovej orientácie slovenskej zahraničnej politiky, najmä bezpečnosť a mier, ochrana životného prostredia, udržateľný rozvoj, ľudské práva, migrácia, zdravotníctvo a boj proti pandémie, inovácie a digitalizácia,
- do ktorých Slovenská republika platí substantívne finančné prostriedky, resp. v nich má významný kapitálový vklad,
- ktoré zohľadňujú vecnú príslušnosť jednotlivých rezortov. Sem patria aj niektoré úzko špecializované medzinárodné organizácie zaoberajúce sa špecifickou oblasťou ako je napr. jadrový výskum, výskum vesmíru a pod.

Pre gestorské rezorty je dôležité pôsobenie v tých medzinárodných organizáciách, ktoré pomáhajú účinne pretaviť globálne záväzky ako sú napríklad Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj alebo Parížska klimatická dohoda do reálnych opatrení na národnej úrovni. Zároveň pôsobenie v týchto organizáciách umožňuje presadzovať **v multilaterálnom prostredí strategické priority a ciele Slovenskej republiky**. Týka sa to primárne nasledovných oblastí:

- Podpora opatrení, ktoré sú **klúčom k riešeniu nepriaznivých účinkov zmeny klímy** a dosiahnutiu cieľov Parížskej klimatickej dohody;

- Posilnenie **globálneho systému zdravotnej starostlivosti** a schopnosti lepšie reagovať na krízové situácie v budúcnosti, vrátane dopadov pandémie na dodržiavanie ľudských práv, dobrého spravovania verejných vecí a zásad právneho štátu;
- Presadzovanie a **ochrana univerzálnej platnosti ľudských práv, demokracie a zásad právneho štátu** do všetkých oblastí multilaterálnej angažovanosti Slovenskej republiky;
- **Predchádzanie konfliktom** a dôraznejšia reakcia na kybernetické útoky s cieľom vybudovať otvorený a bezpečný kybernetický priestor. Zásadný význam pre účinné predchádzanie konfliktom, a budovanie mieru má zmysluplné začlenenie žien a mládeže;
- **Zlepšenie globálnej digitálnej spolupráce.** Snaha proaktívne formovať nové globálne normy, medzinárodné štandardy a rámce spolupráce v oblastiach, ako sú digitálne a iné nové technológie vrátane umelej inteligencie. S tým súvisí podpora právnej ochrany technických riešení v medzinárodnom kontexte;
- Podieľanie sa na **efektívnych riešeniach spojených s fenoménom migrácie** v súlade s potrebami a kapacitnými možnosťami slovenskej spoločnosti a ekonomiky, ale aj v kontexte politík EÚ a medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky. Podporovanie **priaznivého prostredia pre občiansku spoločnosť** a jej účinné zapájanie sa do práce OSN a ostatných medzinárodných organizácií. Podporovanie **partnerstva s podnikateľským sektorom** za účelom zosúladenia s cieľmi medzinárodného spoločenstva a mobilizácie súkromných zdrojov na ich implementáciu.

Na základe uvedených tematických okruhov rezortní a odborní gestori vyhodnotili nasledovné medzinárodné medzivládne organizácie za prioritné a pre SR mimoriadne významné:

Organizácie v systéme OSN:

Organizácia Spojených národov (OSN), Svetová zdravotnícka organizácia (WHO), Svetový potravinový program OSN (WFP), Organizácia Spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru (UNESCO), Medzinárodný menový fond (IMF), Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj (IBRD), Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR), Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), Transeurópske železnice (TER), Medzinárodná organizácia civilného letectva (ICAO), Medzinárodná námorná organizácia (IMO), Medzinárodná telekomunikačná únia (ITU), Svetová poštová únia (UPU), Medzinárodná organizácia práce (ILO), Medzinárodná organizácia pre morské dno (ISA), Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO).

Organizácie mimo systému OSN:

Organizácia Severoatlantickej zmluvy (NATO), Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), Rada Európy (RE), Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE), Európske centrum pre jadrový výskum (CERN), Svetová obchodná organizácia (WTO), Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM), Medzinárodný výbor červeného kríža (ICRC), Medzinárodný trestný súd (ICC), Hodnotiaca konferencia zmluvy o nešírení jadrových zbraní (NPT), Waasenarske usporiadanie o kontrole exportu konvenčných zbraní, tovarov a technológií dvojakého použitia (WA), Medzinárodná aliancia pre pripomínanie holokaustu (IHRA/ITF), Svetová asociácia cestnej dopravy (PIARC), Organizácia pre medzinárodnú železničnú dopravu (OTIF), Organizácia pre spoluprácu v železničnej doprave (OSJD), Európska konferencia civilného letectva (ECAC), Európska organizácia pre bezpečnosť letovej

prevádzky (EUROCONTROL), Svetová colná organizácia (WCO), Organizácia pre zákaz chemických zbraní (OPCW), Medzinárodná únia na ochranu nových odrôd rastlín (UPOV), Medzinárodná asociácia pre skúšanie osív (ISTA), Svetová organizácia pre zdravie zvierat (OIE), Medzinárodná organizácia pre vinič a víno (OIV), Európske centrum pre jadrový výskum (CERN), Európske laboratóriá molekulárnej biológie (EMBL), Svetová antidopingová agentúra (WADA), Medzinárodná agentúra pre energetiku (IEA), Medzinárodná organizácia kriminálnej polície (INTERPOL), Európska organizácia meteorologických družíc (EUMETSAT), Medzinárodná komisia pre ochranu Dunaja (ICPDR), Medzinárodný úrad pre váhy a miery (BIPM), Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného (HCCH)

V. Profilové témy MZVEZ SR v medzinárodných organizáciách

MZVEZ SR sa bude v rámci svojich aktivít v medzinárodných organizáciách zameriavať na nasledujúce štyri profilové témy:

1. Sloboda médií a ochrana novinárov
2. Riadenie a reforma bezpečnostného sektora
3. Boj proti korupcii
4. Zmena klímy a bezpečnosť

Ich výber je výsledkom konzultácií s rezortmi, s mimovládny sektorom a s akademickým sektorom. Témy budú premietnuté do Strednodobej stratégie zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Zohľadnené budú aj pri výbere priorít v rámci prípravy na členstvo v ECOSOC-u (2023 – 2025), vo Výkonnej rade UNESCO (2023 - 2027) a v BR OSN (2028 – 2029). Témy budú mať presah aj do aktivít rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky v partnerských krajinách, realizovaných pod logom SlovakAid.

Sloboda médií a ochrana novinárov poskytuje široký priestor a možnosti či už v rámci EÚ, medzinárodných organizácií v systéme OSN, OBSE, či RE, alebo bilaterálnych vzťahov s partnermi mimo EÚ. Ide o dôležitú súčasť ľudsko-právnej agendy, ktorá prispieva k stabilite demokratického prostredia a odolnosti spoločnosti. Autenticita nášho záujmu o túto tému vyplýva aj zo sebareflexie spojenej s tragickou udalosťou v roku 2018. Slovenská republika sa tiež angažuje v niektorých iniciatívach, napríklad ako člen *Media Freedom Coalition* a *Partnership on Information and Democracy*. Líderstvo MZVEZ SR si bude vyžadovať aj užšiu profiláciu, t.j. zameranie sa na špecifickejšiu tému, akou je napríklad podpora investigatívnej žurnalistiky.

Riadeniu a reforme bezpečnostného sektora sa slovenská diplomacia aktívne venuje už od roku 2006, kedy si ju Slovenská republika zvolila za profilovú tému nestáleho členstva v BR OSN. Slovensko sa k téme prihlásilo aj na základe autentických transformačných a integračných skúseností, ktoré nám poskytli potrebnú kredibilitu. Odvtedy patrí medzi naše tematické priority na pôde relevantných medzinárodných organizácií (OSN, OBSE, NATO, EÚ, OECD). Čoraz viac pritom rezonuje prepojenie s prevenciou konfliktov, ľudskými právami, spravodlivosťou a právnym štátom, rodovou rovnosťou a najmä s efektívnym riadením. Týmto smerom bude vhodné orientovať ďalšie aktívne pôsobenie Slovenskej republiky, keďže tu zároveň dochádza k vhodným synergiám s hodnotovými prioritami

zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Naše aktivity by mali byť zamerané na vybrané krajiny v regióne západného Balkánu a Východného partnerstva. Orientácia na geograficky a kultúrne bližšie regióny je uchopiteľnejšia, zrozumiteľnejšia a zároveň komplementárna s našimi zahraničnopolitickými cieľmi.

Téma **boja proti korupcii** je úzko prepojená s agendou ľudských práv a bola zaradená aj medzi tri prioritné oblasti implementácie záväzkov Slovenskej republiky na Samite za demokraciu (2021). Na domácej scéne Slovensko uskutočnilo viaceré dôležité legislatívne kroky, vrátane vytvorenia Úradu na ochranu oznamovateľov, či registra konečných užívateľov. Silnými stránkami Slovenskej republiky sú transparentnosť konaní, prístup k informáciám, podpora slobodných médií ako aj vôľa vyšetrovať vysoko profilované politické kauzy. Boj proti korupcii patrí medzi priority vlády Slovenskej republiky, o čom svedčí prominentné miesto a široký rozsah venovaný tejto téme v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky. Tieto kroky nám zároveň dávajú kredibilitu aj v rámci multilaterálneho prostredia. SR dokázala získať solídnu podporu pre návrh na rozšírenie sankčného mechanizmu EÚ o kritérium korupcie. Slovensko je členom iniciatív *Open Government Partnership* ako aj *Team Europe Democracy*, iniciatívy Európskej komisie, ktorej témou je aj boj proti korupcii. Téma korupcie by mala zostať súčasťou rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky a dialógu s tretími krajinami formou zdieľania našich skúseností.

Negatívne aspekty **zmeny klímy** budú v nasledujúcej dekáde vo výraznej miere ovplyvňovať aj bezpečnostnú situáciu v Európe, vrátane Slovenska. Téma má značný presah aj na agendu migrácie. Špecifickým aspektom je rastúci nedostatok vody ako strategickej suroviny, ktorý sa môžu stať potenciálnym zdrojom konfliktov. Slovensko patrí medzi krajiny s výraznými zásobami vody a disponuje na tejto úrovni aj značnými odbornými kapacitami v oblasti vodného hospodárstva. Ochrana klímy dostala významné miesto aj v Pláne obnovy a zvyšuje sa relevancia tejto témy v medzinárodných organizáciách v systéme OSN (FAO, UNFCCC), v EÚ, OBSE a čiastočne aj v NATO. Perspektívna je spolupráca s inými ČK EÚ, ako aj krajinami V4.

Ambíciou MZVEZ SR je, aby sa uvedené profilové témy premietli aj vo výške a štruktúre našich dobrovoľných príspevkov do medzinárodných organizácií. S týmto cieľom bude potrebné vyvinúť metodiku, ktorá umožní zhodnotiť efektivitu dobrovoľných príspevkov a ich napojenie na ciele a priority členstva SR v jednotlivých medzinárodných organizáciách.

VI. Záver a odporúčania

Pre orgány štátnej správy, ktoré majú v gescii medzinárodné organizácie je členstvo v nich účinným nástrojom presadzovania priorít, záujmov a potrieb Slovenskej republiky, ako aj udržateľného riešenia nadnárodných výziev.

Všetky ústredné orgány štátnej správy s gestorskou pôsobnosťou k medzinárodným organizáciám, do ktorých sú platby realizované z ich príslušnej rozpočtovej kapitoly, **zastávajú stanovisko o zachovaní súčasného stavu členstva Slovenskej republiky v týchto organizáciách.** Tento stav im poskytuje dostatočné možnosti na presadzovanie riešení v oblasti globálnej hospodárskej a finančnej politiky, medzinárodného práva, udržateľného rozvoja,

zmeny klímy, zelenej transformácie, verejného zdravia, humanitárnej reakcie, digitálnej transformácie, ochrany ľudských práv, mieru a bezpečnosti a pod. Súčasne, osobitne v tomto čase pandémie, je vhodné prehodnotiť stav členstva v organizáciách týkajúcich sa odborných vedeckých zoskupení a iniciatív spojených s WHO.

Z členstva v medzinárodných organizáciách vyplývajú pre Slovenskú republiku **finančné záväzky, ktoré majú stúpajúcu tendenciu**, čo súvisí aj s rastom hrubého národného dôchodku a zohľadňuje zvyšujúcu sa platobnú schopnosť Slovenskej republiky.

Objem vynaložených zdrojov na **multilaterálnu angažovanosť Slovenskej republiky v rokoch 2018-2021 možno považovať za efektívne poskytnutý príspevok** na zabezpečenie potrebného vplyvu Slovenskej republiky v multilaterálnych organizáciách a pri presadzovaní našich záujmov, hodnôt a priorít v zahraničí.

Pri posudzovaní kvantity a kvality vynaložených zdrojov je v súčasnom období nevyhnutné prihliadať aj na náš strategický záujem o udržiavanie medzinárodného poriadku založeného na pravidlách. Dodržiavanie medzinárodných noriem a dohôd a dobre fungujúci, spoľahlivý a efektívny multilaterálny systém má pre Slovensko a jeho občanov **strategický význam**. EÚ a jej členské štáty sú kľúčovými účastníkmi a prispievateľmi do multilaterálneho systému.

Podľa platnej, na problematiku sa vzťahujúcej právnej úpravy, zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy je v súlade s § 19 ods. 6 povinnosťou subjektu verejnej správy zachovávať pri používaní verejných prostriedkov hospodárnosť, efektívnosť a účinnosť. **Rezortní a odborní gestori v sledovanom období využívali verejné zdroje tak, aby bolo možné dosiahnuť kľúčové ciele politík a súčasne hospodárne, efektívne a účinné vynakladanie finančných prostriedkov určených na medzinárodnú spoluprácu.**

Z vyhodnotenia zaslaných dotazníkov k členstvu Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách vyplývajú z odporúčaní rezortných a odborných gestorov nasledovné závery:

- **Zachovať členstvo Slovenskej republiky** vo všetkých medzinárodných organizáciách a dohovoroch, **ktorých je aktuálne členom**. Táto skutočnosť nijako nelimituje možnosť stať sa členom medzinárodnej organizácie v zmysle platných právnych predpisov Slovenskej republiky v budúcnosti.
- Zamerať sa na **medzinárodné organizácie, v ktorých pôsobenie umožňuje presadzovať strategické záujmy Slovenskej republiky v oblastiach** 1. ochrany životného prostredia a boja proti zmene klímy; 2. posilňovania zdravotníckej architektúry a eliminovania dopadov pandémie COVID-19; 3. podpory mieru a bezpečnosti vo svete; 4. podpory a ochrany ľudských práv a 5. posilňovania digitálnej transformácie a využitia inovácií.
- **Vychádzajúc z uvedených 5 oblastí zamerať pozornosť na tie medzinárodné organizácie**, ktoré rezortní a odborní gestori vyhodnotili za prioritné pre SR (sú uvedené v časti IV. Ciele a priority Slovenskej republiky v multilaterálnych inštitúciách a v časti V. Profilové témy MZVEZ SR v medzinárodných organizáciách).

- V prioritných organizáciách **využívať nasledovné nástroje**: 1. posilňovanie logistickej podpory na gestorských rezortoch a na ZÚ a SM SR v zahraničí; 2. presadzovanie kandidatúr Slovenskej republiky do riadiacich a expertných orgánov; 3. presadzovanie slovenských expertov do organizácií; 4. poskytovanie dobrovoľných finančných príspevkov.
- Na napĺňanie záujmov Slovenskej republiky **efektívnejšie využívať dostupné prínosy³ členstva v organizáciách.**
- **Zvýšiť potenciál a váhu Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách** navýšením rozpočtových zdrojov Slovenskej republiky pre poskytovanie dobrovoľných príspevkov. Slovenská republika neposkytuje dobrovoľné príspevky vo výške, ktorá by zodpovedala kapacite a postaveniu Slovenskej republiky ako rozvinutého štátu a člena EÚ, a preto ani nemôže očakávať, že bude mať vplyv na projekty a významné aktivity v týchto organizáciách.
- **Zlepšiť medzirezortnú koordináciu, pokiaľ ide o kandidatúry** na vedúce pozície a kľúčové voľby v multilaterálnych organizáciách a **presadzovať slovenských expertov** do týchto organizácií.
- **V podmienkach Slovenskej republiky absentuje stratégia pre uplatňovanie slovenských občanov v medzinárodných organizáciách**, ktorej hlavným účelom by bolo navýšenie počtu občanov Slovenskej republiky na relevantných pozíciách v prioritných medzinárodných organizáciách. Stratégia by mala obsahovať najmä nástroje (koordinačné, personálne atď.), ktoré by prispievali k vytvoreniu koncepcnej a koherentnej personálnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k medzinárodným organizáciám.
- **Vytvoriť adekvátne podmienky v gestorských útvaroch** na aktívnu participáciu na práci a aktivitách v prioritných medzinárodných organizáciách a **zvýšiť medzirezortné zdieľanie informácií.**
- **Ruská agresia na Ukrajine bude mať výrazný dopad na fungovanie medzinárodných organizácií a na charakter pôsobenia Slovenskej republiky v nich.** V najbližšom období sa bude Slovensko na pôde medzinárodných organizácií zameriavať na humanitárnu pomoc, zmiernenie dopadov vojnového konfliktu a na pomoc utečencom a vnútorne vysídleným osobám. Slovensko sa bude tiež sústreďovať na pomoc pri riešení konfliktu a na post-konfliktnú obnovu Ukrajiny. Vyvineme

³ Medzi expertné prínosy patria napr. získavanie údajov a informácií z MO a od ČK, ktoré sú relevantné pre činnosť gestorského rezortu a k týmto údajom by inak rezort nemal prístup, využívanie expertízy („best practices“, „lessons learned“) MO a využitie pri tvorbe, výskume, analýze politík, pri tvorbe a implementácii štandardov a noriem atď.; medzi politické napr. to, že MO garantuje možnosť riešenia sporov medzi členskými štátmi, MO garantuje možnosť riešenie kríz (napr. pomoc pri zmiernovaní ekonomických kríz, živelných pohromách, pandémiách, a pod.), MO garantuje možnosť uplatňovania sankcií v prípade, že sú ohrozené aj záujmy SR a pod.; medzi ekonomické napr. zapájanie slovenských podnikateľských subjektov do procesov verejných obstarávaní v rámci MO, sprostredkovanie priamych investícií a pod.; medzi finančné napr. možnosť čerpať zdroje a pod.

maximálne úsilie, aby sa Rusko vrátilo k rešpektovaniu medzinárodného práva a základných princípov Charty OSN.

Celosvetových výziev, kríz a hrozieb je čoraz viac. Tieto si vyžadujú účinné globálne riadenie a medzinárodnú spoluprácu založenú na pravidlách. Ako sa ukázalo pri vypuknutí pandémie COVID-19 a zrýchľujúcich sa dôsledkoch zmeny klímy, mnohostrannú spoluprácu potrebujeme viac než kedykoľvek predtým. Pre účinnosť a súdržnosť multilaterálneho systému, a tým aj pre ochranu univerzálnych hodnôt a medzinárodného práva je aj pre Slovenskú republiku mimoriadne dôležité, aby bol systém medzinárodných organizácií **udržateľne financovaný**. **Strategické záujmy Slovenskej republiky sa dajú úspešne naplňať len v prostredí dobre fungujúceho, spoľahlivého a efektívneho multilaterálneho systému, do ktorého vieme primerane prispievať.**